

De preek van de leek

Jeroen Zijlstra

31 oktober 2010

GROET

Waarom sta ik hier?
Hoor ik hier?
Ben ik op mijn plaats?
Klopt dit?

Ik groeide op in een huis dat stond voor een kerk, ik ontdekte mijn talent voor liedjes maken in die kerk, ik woon nu alweer jaren naast een kerk, maar ik ben niet van de kerk, ben dat ook nooit geweest, vroeger niet, nu niet.

Waarom sta ik hier dan toch? Een zanger in een vreemd pakhuis, een bandleider die zijn arme muzikanten meesleept naar het verkeerde podium. Met jullie tegenover me als, ja als wat eigenlijk? Echte kerkgangers?

Is dit geen vergissing? Kan dit wel? Is het niet gevaarlijk balanceren op de rand?
Is dit nog te volgen?

Het is precies dat balanceren op de rand, dat mij hier vandaag naar toe brengt. Dat ik ken uit de muziek, de jazz, waar ik uit vandaan kom, waar mijn muzikale wortels liggen. Jazz is improvisatie op een thema, is muziek maken op de rand of er over heen, is toelaten van het vreemde. Soms vind ik dat ook in de kerk, in ieder geval herken ik het in de Bijbel. En daarom sta ik hier, te balanceren op de rand, ik kan niet anders!
(En het is niet anders)

KYRIË

Of je nu binnen of buiten de kerk leeft, of aan de rand, het leven overspoelt je. Het is te groot, te donker, met teveel dood, teveel ziekte, teveel afscheid, teveel geschreeuw, teveel tegenwind, teveel onzin. Steeds weer spoelen die golven over je heen, en is het leven van alles teveel.

PREEK

Ik weet niet of u het allemaal hebt kunnen volgen? Een rare, lange, lastige Bijbeltekst is het, dat verhaal over Paulus op die berg daar in Athene, de Areopagus. Vanaf dat ik het hoorde ergens in het afgelopen jaar – ik kende het nog niet – liet het mij niet meer los.

Die Paulus, die enorm zijn best staat te doen daar voor de elite van Athene, voor de filosofen en de rechters. Hij speelt de solo van zijn leven voor een publiek van echte liefhebbers, en dan nog wel over een heel lastig thema. Namelijk over de vraag wie God is, en waar je God aan kunt herkennen. Nou ga er maar aan staan. Ik ken gemakkelijkere thema's. En alsof dat niet genoeg is breidt hij die lastige solo nog verder uit. Hij haalt Jezus erbij. Iemand die volgens Paulus is vastgehouden door die God, juist op het moment dat de golven van het leven hem met huid en haar overspoelden.

Paulus is niet te stuiten in deze Bijbeltekst, van de twintig verzen waaruit de tekst bestaat, is hij er zeker tien aan het woord. Hij gaat tekeer, speelt de sterren van de hemel. Maar waarom eigenlijk? Waarom staat hij daar? Hoort hij thuis op die Areopagus? Is hij op zijn plaats? Klopt dit? Is het geen vergissing? Kan dit wel? Is het niet gevaarlijk balanceren op de rand? Is dit nog te volgen?

De preek van de leek

Het lijkt alsof Paulus niet anders kan. Hij is ergens door aangeraakt, iets dat zijn leven radicaal verandert. Hij heeft een thema te pakken dat hem niet meer loslaat, waarop hij de rest van zijn leven wil improviseren. Hij verlegt er zelfs zijn hele koers om, gaat weg uit zijn vertrouwde omgeving. Hij doet me denken aan musici zoals:

- Miles Davis, de wereldberoemd jazztrompettist
- en Bob Dylan, die van akoestisch spelen op zijn gitaar naar electrisch ging en jaren lang niet meer werd aangekeken door zijn fans
- maar ook recent iemand als Anthony, van Anthony and the Johnsons, die als wonderlijk androgyn mens hele prachtige, maar vervreemdende muziek maakt, en daarover zegt dat hij doet om daarmee de strijd tegen de hopeloosheid te voeren.

Allemaal musici die het in hun carrière op een gegeven moment over een heel ander boeg gooien en totaal andere muziek gingen maken dan mensen gewend zijn. Omdat ze aangeraakt zijn door, ja door wat eigenlijk? Door de Geest, de onrust, de muze, een groots gevoel, een verlangen? In ieder geval door iets dat hun vertrouwde wereld radicaal op zijn kop zet. Ongevaarlijk is het niet, maar ze geven er wel gehoor aan.

Een held is Paulus bepaald niet daar in Athene. Wel een hype, althans eventjes. Wat hij doet en zegt valt op. Vanaf de markt waar hij zijn verhaal begint, wordt hij meegenomen naar de Areopagus. Iedereen wil weten wat hij te melden heeft. De Atheners hebben voor niets anders tijd dan voor nieuwe dingen, staat er, en daar valt Paulus voor hen ook onder. Maar hij is tegelijkertijd de vreemdeling, de ander. Moeten ze hem, of moeten ze hem niet? Blijven ze staan luisteren of gaan ze halverwege zijn trompetsolo verveeld een biertje halen? Hebben ze iets met de chorussen die hij speelt, raakt het bij hen een snaar, of juist helemaal niet? En kan hij vertrekken, wegwezen, zo snel mogelijk! Volgens mij heb je zo'n vreemdeling als Paulus hard nodig. Iemand die jou uit jouw eigen veilige klompenwereld kan halen. Waarom zou je daar bang voor moeten zijn? Je zou veel banger moeten zijn voor verstarring, om in je eigen kringetje te blijven ronddraaien.

Toen ik als kind dat liedje 'Sammie' hoorde van Ramses Shaffy wist ik dat er meer was. Ramses bracht puur Hollandse poëzie, maar dan gezongen door een vreemdeling. Iemand van Egyptisch-Russische afkomst, opgegroeid in Frankrijk, met een heel stel dubbele paspoorten. Iemand die we nu beschouwen als Nederlands erfgoed. Omdat hij het leven bezong, het leven dat ook wij kennen, en het met zo'n overgave wist te bezingen. Hij ging er kapot aan. Natuurlijk kwam er ook een grote slok alcohol bij, maar toch, die overgave heeft hij ons voorgespeeld. Hij, juist hij, die vreemdeling heeft ons uit onze tent gelokt.

Als Paulus klaar is met zijn verhaal is het ook stil. Er blijft bijna niemand luisteren tot het eind, de meesten zijn al lang vertrokken. Er zijn er nog twee die bij name worden genoemd, een man en een vrouw, een zekere Dionysius en een zekere Damaris en nog een paar anderen. Twee, drie, hooguit vier, hebben alles gehoord, zijn ergens door geraakt, komen in beweging. Maar dat is – ook in dit Bijbelverhaal – dus helemaal niet het criterium. Of ze nou alle drie klappen of alle drieduizend. Je overtuiging moet niet minder worden als er minder mensen zijn die jouw overtuiging delen. Op die aantallen moet je je niet blind staren. Laat die ijdelheid varen. Het komt er veel meer op neer dat je moet blijven. Blijven en het steeds opnieuw proberen. Ook Paulus is niet afgeschreven aan het eind van dit verhaal. Hij speelt, schrijft en improviseert verder, midden in de leegte en het gemis, hij kan niet anders!

